

Miljömålsberedningens delbetänkande: Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, SOU 2016:21. Remissvar från Klimataktion.

Sammanfattning

- Ambitionen måste höjas till att fossila nollutsläpp ska nås senast 2030
- Utsläpp av växthusgaser måste räknas i brutto snarare än i hypotetiska netto
- Även konsumtionsperspektivet måste målsättas
- Sveriges klimatmål kan inte vara beroende av omvärldens grad av ansvarstagande
- Klimatmålen måste överordnas andra mål i en framtida Klimatlag

1. Målen

Det är utmärkt att beredningen på två ställen (sid 9 och 21) slår fast vetenskapens budskap att "världen behöver bli fossilfri vid mitten av seklet". Detta borde ha stått i Parisavtalets Article 4, istället för dess vaga "andra halvan av seklet", för att ge någon trovärdighet till avtalets ambition att inte överskrida två-graderstaket. Det är därför mycket motsägelsefullt när Beredningen nu föreslår att Sverige ska ha "netto-noll"utsläpp av växthusgaser senast år 2045 och därefter nå negativa utsläpp. Vad som menas med netto-noll och hur beredningen har räknat är oklart. Försök att tillgodoräkna sig avdrag från fossila utsläpp måste ses mot bakgrunden av att haven och biosfären hittills tagit upp c:a hälften av våra utsläpp, vilket har skapat ett "klimatnetto". Denna resiliens kan dock inte förväntas bestå vid stigande temperaturer, och kan tvärtom övergå i sin motsats, dvs utsläppens klimateffekt kan öka kraftigt. Det är därför klokt att räkna med utsläppens fulla klimateffekt, "brutto", vilket skulle vara tydligare och rikta skarpere signaler till alla aktörer.

Att målen bara ska gälla utsläpp från verksamheter inom Sverige är begripligt mot bakgrund av att konsumtionens utsläpp delvis är svårare att beräkna, och att det är så man räknar enligt internationella konventioner. Det ger bland annat möjlighet att jämföra mellan länder. Men detta produktionsperspektiv innebär att närmare hälften av vad vi svenskar orsakar i form av utsläpp lämnas utanför. Sådant som utrikes flygresor, sjöfart och varuimport ligger utanför beredningens målområde, vilket inte är acceptabelt. Ett lämpligt mål för Sveriges fossila konsumtionsutsläpp är att även dessa ska vara noll vid mitten av seklet, när världen måste vara fossilfri, för att inte äventyra 2-graderstaket.

Det finns även andra begränsningar i beredningens ambitioner. För att kunna nå målen förutsätter beredningen att vi ska kunna tillgodoräkna oss kompletterande åtgärder genom insatser i andra länder. Även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung (CCS) ska få räknas som åtgärd, trots att tekniken är oprövad i stor skala och därmed en uppenbar osäkerhetsfaktor för framtiden. Målen förutsätter dessutom höjda ambitioner i EU:s utsläppshandelssystem (EU-ETS), vilket inte går att förlita sig på. Klimatmålen får och kan inte vara beroende av huruvida omvärlden tar sitt klimatansvar eller inte.

När det gäller de utmaningar som världen ställs inför återoppar miljömålsberedningen Parisavtalets mål om att hejda temperaturökningen till så nära 1,5 grader som möjligt. Det är anmärkningsvärt mot bakgrund av beredningens begränsade ambitionsnivå. IPCC:s framtidsbedömningar har ända sedan starten präglats av både vetenskaplig och politisk försiktighet, där takten i klimatförändringarna har underskattats. Bara under de månader som gått sedan konferensen i Paris har utvecklingen gått alarmerande fort i fel riktning, vilket ger ytterligare grund för mer ambitiösa åtgärder.

Som beredningen själv säger har Sverige goda förutsättningar att minska de nationella utsläppen av växthusgaser. Även om vi har stora problem med vårt transportsystem och vår tunga industri så har vi t.ex. en energimix med nästan helt fossilfri kraftproduktion. Våra naturtillgångar ger oss bättre förutsättningar än nästan alla andra länder när det gäller tillgång till lagringsbar förnybar energi (vattenkraft och bioenergi). Det finns också mycket kunnande och kompetens i Sverige. Med den kompetensen har vi t.ex. utvecklat ny teknik för framställning av stål. Helt nyligen har ledningen för SSAB uttryckt att tekniken kan vara verklighet tidigare än vad miljömålsberedningen förutsätter.

Vi vill trycka på att Sverige både **måste** och **kan** göra mer.

Det beredningen föreslår för Sverige måste egentligen uppnås **globalt**, om risken att spräcka 2-graderstaket inte ska vara alltför stor. Om Sverige ska vara ett föregångsland är det tydligt att beredningens förslag om övergripande mål och tidplan är helt otillräckliga.

Beredningen avser återkomma till verksamheter och sektorer som ligger utanför det område som man behandlat i detta betänkande. Och det behövs verkligen. Analysgruppen för grön omställning och konkurrenskraft har nyligen föreslagit att Sverige sätter upp ett tidsatt, mätbart mål **ur ett konsumtionsperspektiv** för minskning av våra klimatpåverkande utsläpp. Vi instämmer helhjärtat i det förslaget. Det kan då inte längre vara frågan om att vissa verksamheter, t.ex. flyget, betraktas som oberörbara.

Beredningen lyfter med rätta fram transporter och trafik som ett särskilt svårt område för svensk del. Ett stort och seriöst utredningsarbete har gjorts inom ramen för utredningen FFF; Fossiloberoende fordonsflotta, och i klimatarbetet inom Trafikverket. Analyserna visar att biltrafiken måste minska kraftigt redan när man utgår från nuvarande mål.

2. Processen och klimatlagen

Beredningen föreslår att riksdagen vart fjärde år ska lägga fast ett övergripande mål för utsläppen av växthusgaser i Sverige. Regeringen ska dessutom enligt förslaget återkomma med årliga utvärderingar av hur målen uppfylls när den lämnar budgetpropositionen till riksdagen. Regler om detta tas in i en ny klimatlag. Det är bra att klimatpolitiken får långsiktig stadga, men förslaget till klimatlag har begränsad räckvidd. Den rör hur frågorna ska behandlas av riksdagen och regeringen men riktar sig inte ~~mot~~ **till** andra aktörer. Förslaget till klimatlag präglas inte heller av att det är bråttom att få ner utsläppen. Vi menar att Klimatmålen måste överordnas andra mål. Formuleringen att regeringen ska lämna ”en redogörelse för i vilken mån beslutade och planerade åtgärder inom olika utgiftsområden påverkar möjligheterna att nå nationella och globala klimatmål” är inte särskilt förpliktande. Istället bör det införas en portalparagraf som innebär att åtgärder inom olika utgiftsområden ska prövas mot klimatmålen och utformas så att de bidrar till att målen förverkligas. En klimatkonsekvensbeskrivning av regeringens förslag inom olika utgiftsområden bör även införas. Motsvarande lagstiftning behöver komma till stånd för kommuner och landsting, som har ansvar för verksamheter med mycket stor betydelse när det gäller utsläpp av växthusgaser, t.ex. gällande fördelningen av resande mellan kollektivtrafik och biltrafik.

Förslaget kopplar den tänkta klimatlagen till Budgetlagen, som reglerar hur budgetarbetet ska bedrivas med sikte på kommande 1-3 år. Självklart ska pengar satsas där de gör mest nytta, men insatser för att förebygga klimatförändringar ska verka över mycket längre tid än tre år.

Vidare menar Analysgruppen för grön omställning att det behövs diversifierade finansieringskällor och innovativa finansieringsformer som bygger på både offentligt ansvarstagande, privata investeringar och effektivt offentligt/privat partnerskap för att klara utmaningarna. Kopplingen till Budgetlagen får inte innebära några begränsningar när det gäller att handskas med utgifter av den speciella karaktär som kännetecknar klimatförebyggande insatser.

Beredningen citerar Sir Nicholas Stern som konstaterar att "Immediate climate action is the only sensible economic choice" och att kostnaderna av att inte vidta åtgärder vida överstiger kostnaderna att göra det. Vi vill lyfta fram att Stern även menar att det är nödvändigt att göra om våra nuvarande ekonomiska modeller, som enligt Stern "tend to underestimate seriously both the potential impacts of dangerous climate change and the wider benefits of a transition to low-carbon growth". Även detta behöver tas i beaktande av MMB.

Klimataktion

Jonas Bane och Kitty Ehn, Talespersoner

Info om Klimataktion:

Klimataktion är en svensk förening och nätverk, grundad 2008, som strävar efter en klimatpolitik som tar vetenskapen på allvar och ger klimatet överordnad prioritet. I föreningen finns flera lokala nätverk, och även nationella nätverk med olika teman.